

AZ ÉLELMISZER- ÉS KÜLÖNÖSEN A HÚSFOGYASZTÁS NÉHÁNY JELLEMZŐJE

Dr. Virág József - Várhelyi Gézáne dr. - Dr. Szabóné
dr. Türkössy Anikó - Rózsahegyi Istvánné

Az élelmiszer fogyasztással kapcsolatos legfontosabb meg-
állapításaink a következők

A lakosság összes élelmiszer és élvezeti cikk fogyasztá-
sa az 1981-84 években szinte alig változott. Három olyan
év volt - 1979, 1984, 1987 - az elmúlt 10 évben, amikor az
előző évihez képest csökkent az élelmiszer és élvezeti
cikk fogyasztás. A lakosság jövedelmi viszonyaival függ
össze, hogy a lakosság vendéglátásban történő élelmiszer
és élvezeti cikk fogyasztása 1978 évtől - 1981 évet kivé-
ve - az egy évvel korábbihoz képest minden évben csökkent.
(Lásd: 1. sz. grafikon.) Az 1980-as években is érvényesült
az a tendencia, hogy a húsforgalmon belül nő a húskészít-
mény és csökken a tökehús vásárlás aránya. Az átlagot meg-
haladó mértékben nőtt a baromfihús fogyasztás, viszont az
amúgy is alacsony halfogyasztás színvonala csökkent.

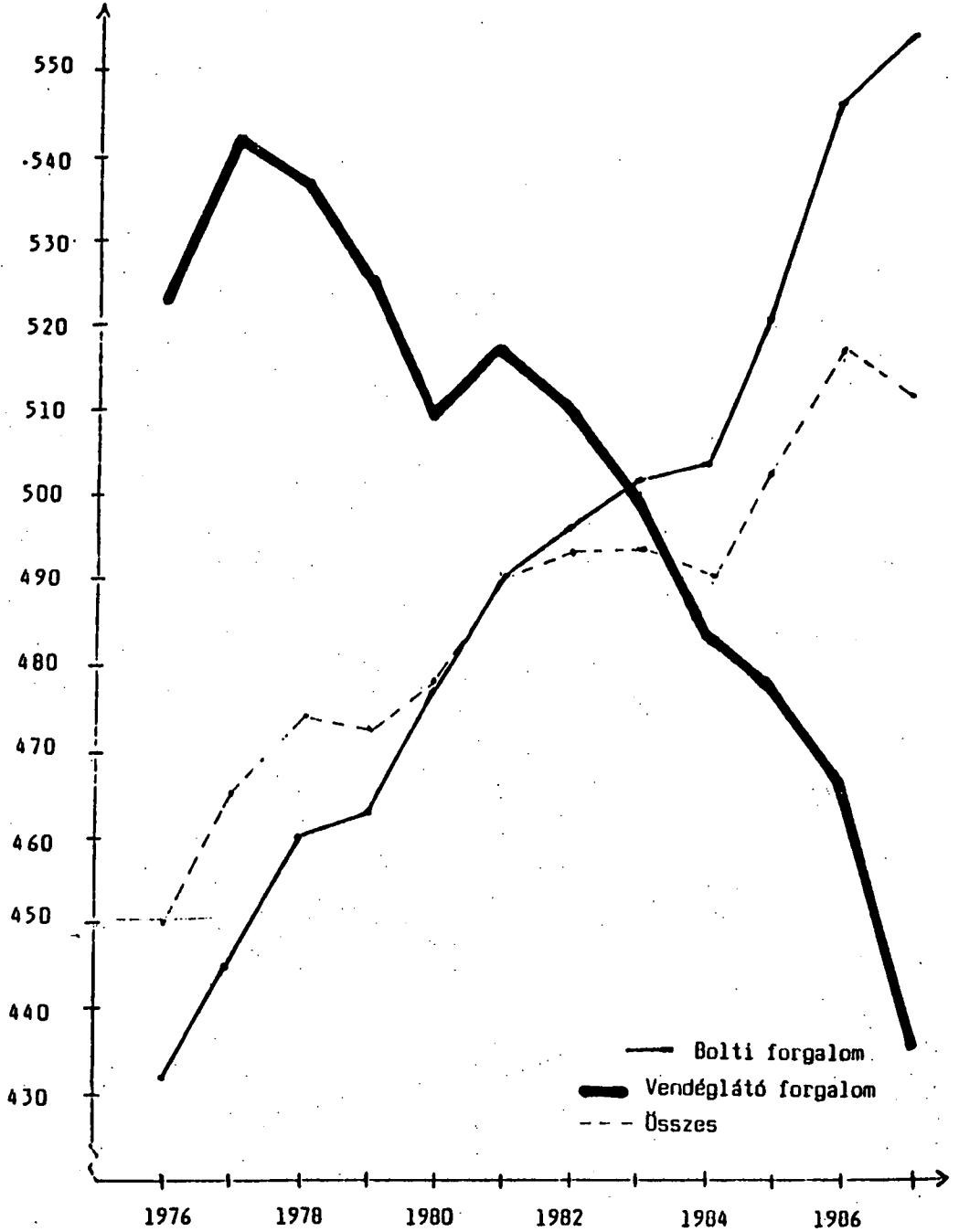
Az egészséges táplálkozás szempontjából nem kedvező, hogy
az 1980-as években

- nőtt a zsiradék fogyasztás,
- nem csökkent a cereália fogyasztása,
- csökkent a gyümölcsfélék fogyasztása

(Lásd: 1. sz. táblázat)

1.sz. grafikon

Élelmiszerek és élvezeti cikkek eladási forgalmának alakulása összehasonlító áron, 1950=100

Forrás: Statisztikai Évkönyv, 1987.

1. sz. táblázat

Az egy főre jutó fogyasztás alakulása

/kg/

Megnevezés	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Hús, húskészítmény	75,3	76,7	78,2	77,7	79,1	80,3	80,4
Csontos hús	50,7	50,5	51,8	50,2	51,8	51,5	51,3
marha és borjúhús	9,4	9,3	8,3	7,0	8,6	9,0	7,9
sertéshús	40,8	40,8	43,2	42,8	42,0	42,2	43,1
Baromfihús	10,7	20,2	19,8	20,9	20,0	22,3	22,5
Hal	2,3	2,2	2,6	2,5	2,2	2,1	2,1
Tej	171	174	181	184	182	184	190
Zsíradék	31,0	31,6	32,0	33,3	34,0	33,8	37,2
Vaj	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,7
Sortészsíradék	21,3	21,4	22,4	22,8	22,9	22,3	24,5
Tojás	17,4	17,1	18,2	17,8	18,0	17,7	18,0
Liszt és rizs	113	113	111	111	110	109	112
Burgonya	59,1	56,9	57,7	59,0	54,1	50,0	49,9
Cukor	35,5	38,0	35,6	34,2	35,3	35,4	39,6
Zöldség és főzelékfélék	77,4	76,3	78,0	77,2	75,6	75,0	79,0
Gyümölcs	76,2	81,7	76,9	70,0	71,0	73,8	73,4
Bor, liter	29,7	31,0	29,6	30,7	24,8	23,2	21,5
Sör, liter	89,2	89,7	88,8	87,1	92,4	99,4	100,2
Égetett szeszes ital /50 %/	9,9	9,5	9,6	10,2	10,9	10,5	9,4
Dohány	2,3	2,2	2,1	2,2	2,1	2,2	2,1
Tápanyag-fogyasztás							
Fehérje, gramm	104	104	105	105	105	105	100
Ehő: állati	56	57	59	59	59	60	62
Zsír, gramm	133	135	139	140	142	142	152
Szénhidrát, gramm	399	406	396	390	390	389	406
Összesen, 1000 KJ	13,4	13,6	13,6	13,5	13,6	13,6	14,3

Forrás: Statisztikai Évkönyv, 1987.

Az 1987 évi fogyasztást az 1986 évvel összevetve a következőket emeljük ki:

Az 1987. évi egy lakosra jutó húsfogyasztás összességében nem változott. Viszont az összes húsfogyasztáson belül nőtt a saját vágásból származó arány. A kiskereskedelmi eladás mennyisége - többek között a 18 %-os húsáremelés hatására - nyershúsból 6 %-kal, baromfiból 2 %-kal-csökkenett.

A zsiradék fogyasztás egészségtelenül magas szintje 1987-ben még tovább emelkedett. /Különösen a relatíve olcsóbb étkezési szalonna és tepertő fogyasztása nőtt./

A lakosság 860 ezer tonnára összes hús és húskészítmény fogyasztásából a saját vágás 200 ezer tonnás mennyisége megközelíti a negyedrésznyi arányt. Ezen belül a baromfi-húsnál a saját vágás 30 %-át teszi ki az összes fogyasztásnak.

A tej és tejtermékek egy főre jutó fogyasztása 1987 évben mintegy 6 kg-mal, 190 kg-ra emelkedett.

A céreália fogyasztás a liszt és sütőipari termékek 1987 évi áremelkedése ellenére 1987 évben nőtt.

A több éven keresztül viszonylag stagnáló cukorfogyasztás 1987 évben 12 %-kal nőtt.

Az igényekhez és a hazai termelési lehetőségekhez képest nem kielégítő színvonalú zöldség és gyümölcsfogyasztásunk. Csak igen kismértékben növekedett.

Gyakorlatilag 1987. az első olyan év, amikor az áremelések az élvezeti cikk fogyasztásban érdemleges, mintegy 6 %-os csökkenést eredményeztek.

Érdekesek és elgondolkodtatók azok az adatok, amelyek az aktív és inaktív családok 1 főre jutó fogyasztását mutatják. A legfontosabb élelmiszerek mindegyikéből az inaktív

családokban az egy főre jutó fogyasztás magasabb, mint az aktív keresővel rendelkező családoknál. Így összességében az élelmiszere fordított kiadás forint értéke is magasabb, a fogyasztási iparcikk fogyasztás pedig alacsonyabb. Az adatokat lásd a 2. sz. táblán.

2.sz. táblázat

Az egy főre jutó fogyasztás

Megnevezés	Aktív	Inaktív
	családoknál	
Fogyasztás, kg		
Hús	61,2	71,6
Tojás, db	210,1	294,7
Tej, liter	83,9	120,9
Zsír	19,0	28,4
Kenyér	80,7	97,0
Liszt	26,3	46,0
Cukor	17,7	29,0
Burgonya	42,9	65,5
Szárzshüvelyes	1,6	2,5
Dió	1,0	1,8
Friss zöldség	55,6	86,7
Tart. zöldség	5,0	5,3
Friss gyümölcs	44,4	65,6
tart. gyümölcs	5,6	4,0
Déligyümölcs	4,7	6,2
Kiadás, Ft		
Élelmiszer	14218	16342
Élvezeti cikk	3732	3364
Fogyasztási iparcikk	17301	12448
ebből: ruha	4635	2696
nagyértékű tartós	4276	1457
Lakásépítés	4436	1435
Szolgáltatás	6294	6102
Összesen:	45901	39691

A húsfogyasztás volumenében és szerkezetében bekövetkezett változások tendenciáinak feltérképezése céljából kérdőíves felmérést végeztünk 1987. 1988-as évekre vonatkozóan. Ez a reprezentatív vizsgálat a minta demográfiai struktúráját tekintve nem teljesen adekvált a magyar gazdasággal, mert viszonylag alacsonyabb a fővárosi és falusi népesség részaránya, illetve a szellemi foglalkozásúak hányada, viszont az eltartottak számát vagy az egy főre jutó jövedelem nagyságát stb. tekintve reális képet nyújt, így az ebből levont következtetések általánosítható tendenciákat tükröznek.

A családok hús és húskészítmény fogyasztását, vásárlását jelentősen befolyásolják, hogy mennyiben veszik igénybe a közétkeztetés nyújtotta lehetőségeket. A vizsgálatba bevont családok tagjainak alig több mint 50 %-a vesz részt a közétkeztetésben. Különösen szembeűnő ez, ha a családok főzési szokásait közelebbről elemezzük, hiszen szombaton és vasárnap kb. 90 %-a rendszeresen főz ebédet, de még a hétköznap ebédet vagy vacsorát rendszeresen főző háztartások aránya is kb. egynegyed, illetve a 30 %-ot meghaladja.
/lásd: 3. sz. táblázat/

Számottevő a saját fogyasztásra történő élőállat vágás a mintában. Sertés esetében a megkérdezettek 42 %-a, baromfinál pedig megközelítőleg 58 %-a vág élőállatot./A részletes adatokat lásd a 4. sz. táblázatban./ Ez jóval magasabb, mint az országos átlag, aminek valószínűleg az az oka, hogy a fővárosi népesség aránya a mintában alacsonyabb (fele), mint a valóságban.

3.sz. táblázat

A háztartások főzési szokásai

(%)

Megnevezés	Hétköznap		Szombat		Vasárnap	
	ebéd	vacsora	ebéd	vacsora	ebéd	vacsora
Rendszeresen főznek	23	33	88	33	91	33
Esetenként főznek	15	46	7	25	7	20
Összesen	38	79	95	58	98	53

4.sz. táblázat

Élőállat vágás saját fogyasztásra
évente

Sertés		B a r o m f i			
élősúly	megoszlás, %	db szám	megoszlás, %	élősúly	megoszlás, %
nem vág	58	nem vág	42	nem vág	45
- 100 kg	8	- 25 db	27	-25 kg	14
100-200 kg	18	25-50 db	18	25-50 kg	15
200-300 kg	12	50-100 db	10	50-75 kg	8
300 kg-	4	100-150 db	1	75-100 kg	8
		150 db-	2	100 kg-	10
Összesen	100	Összesen	100	Összesen	100

A magyar háztartások húsfogyasztásában hagyományosan a sertés-
tészthús fogyasztás dominál, a marhahús fogyasztás messze el-
marad ettől. Míg a baromfihús fogyasztás a kettő között he-
lyezkedik el. Felmérésünk 1987 és 1988 évre vonatkozó adatai
is ezt a tendenciát támasztották alá.

Míg hetente egyáltalán nem vásárolt - csak sokkal kisebb
gyakorisággal - marhahúst a családok több mint 57 %-a 1987-
ben, addig ugyanez az arány a sertés-
húsnál pedig 21 %. Ugyanakkor legalább egyszer egy héten
rendszeresen vásárol sertés, illetve baromfihúst a családok
több mint 60 %-a /marhahús vásárlásnál ez az arány nem éri
el a 32 %-ot - tehát majdnem a fele/.

Még élesebbé válik a különbség 1988-ban. Marhahúst hetente
egyáltalán nem vásárlók aránya 63 % fölé emelkedik, s az
egyszer vásárlók száma 30 % alá kerül. (Lásd részletesen az
5. sz. táblát.)

Ezen tendenciák még nyilvánvalóbbá válnak, ha a hetenkénti
töke-
hús vásárlás mennyiségére vonatkozó adatainkat elemezzük.
(6. sz. tábla) A marhahúst vásárlóknál 1987-ről 1988-ra a
maximum 1 kg-ot hetente vásárlók aránya 64 %-ról 77 % fölé
emelkedett (a nagyobb mennyiséget vásárlók rovására).
Sertés-
húsnál ugyanez az arány változás 47 %-ról majdnem
60 %-ra emelkedett.

5.sz. táblázat

A hetenkénti nyershús vásárlás rendszere

Megnevezés	A húsvásárlás gyakorisága, %	
	1987	1988
Szarvasmarha húst; nem vásárol	57	63
egyszer vásárol	32	29
Sertés húst; nem vásárol	16	19
egyszer vásárol	61	66
Baromfi húst; nem vásárol	21	25
egyszer vásárol	63	61

6.sz. táblázat

A hetenkénti nyershús vásárlás mennyisége

Vásárolt mennyiség húsfajtánként	A húsvásárlás mennyiségének megoszlása, %		A húsvásárlás mennyiségének kumulált relatív gyakorisága, %	
	1987	1988	1987	1988
Szarvasmarha				
- 0,5 kg	20	30	20	30
0,5-1 kg	44	47	64	77
1 -1,5 kg .	16	4	80	81
Sertés				
- 0,5 kg	17	19	17	19
0,5 - 1 kg	30	40	47	59
1 - 1,5 kg	22	17	69	76
Baromfi				
- 0,5 kg	9	13	9	13
0,5 - 1 kg	37	27	46	40
1 - 1,5 kg	25	32	71	72

Arra a kérdésre, hogy 1988-ban az előző évhez képest hogyan alakult a húskészítmény fogyasztásuk, a családok több mint 57 %-a azt válaszolta, hogy változatlan, míg 40 %-uk egyértelműen csökkenést jelzett és az utóbbiak közül közel kétharmad 20-30 %-osra értékelte a csökkenés mértékét.

Az előzetes várakozásnak megfelelően a virsli, párizsi és a felvágottfélék vásárlási gyakorisága a legmagasabb, és ezekből a termékekből is vásárolnak viszonylag többet. Feltűnően magas a hurkaféléket és a mirelit húsosárukat nem vásárlók aránya. (Részletes adatokat mutatja a 7.sz. táblázat).

Főzésnél a háztartások inkább állati eredetű zsiradékot használnak (alig többet mint 30 % a zsírt nem használók részaránya). Az étolaj főzési célú fogyasztása terjed, de a háztartások közel egynegyede egyáltalán nem fogyasztja. A zsiradék fogyasztást jelentősen emeli, hogy a családok több mint 50 %-ában esznek szalonnát, ugyanakkor margarint közel 60 %-uk egyáltalán nem fogyaszt. (A 8. sz. táblázat mutatja a részletes adatokat.)

7.sz. táblázat

Húskészítmény vásárlás gyakorisága, 1988.

Megnevezés	A megkérdezettek közül	
	nem vásárol, %	Hetenként egyszer vásárol, %
Virslit, párizsit	17	32
Felvágottat	31	38
Hurkaféléket	87	9
Kolbászféléket	58	38
Főtt-füstölt árut	68	28
Húskonzervet	60	27
Mirelit húsosárut	81	16

8.sz. táblázat

Zsiradék felhasználás, fogyasztás
1988

Megnevezés	A főzéshez	Közvetlen étkezéshez
	nem fogyasztók, használók aránva. %	
Zsirt	31	75
Szalonnát	78	49
Vajat	68	23
Margarint	69	60
Étolajat	23	100

A minőséggel kapcsolatos probléma a nyershúsoknál sokkal kevesebb, mint a feldolgozott termékeknél. (A sertéshúsokon belül a körömmel kapcsolatba érkezett be a legtöbb minőségi kifogás). A sertéshúsok közepes, a marhahúsok és a baromfi minősége kedvezőbb megítélés alá esik. A fogyasztók nagy hányada magasnak tartja a comb, lapocka, karaj és a marhahúsok árát, ebből a szempontból is a baromfihús megítélése a kedvezőbb. A húskészítmények közül a felvágottfélék, hurkafélék minőségét kifogásolták legtöbben (több mint 30 % rossznak tartja ezeket a termékeket, de párizsi és virsli vonatkozásában is közel egynegyed ez az arány). Ugyanakkor ezen termékek árát - a hurkafélék kivételével - magasnak tartják.

A zsiradékok közül az állati eredetűekkel kapcsolatban mérültek fel minőségi kifogások, viszont az étolaj árát a választadók több mint 60 %-a magasnak mondta.

ÖSSZEFOGLALÁS

A magyar élelmiszerfogyasztással kapcsolatos általános jellemzők feltárása után, a húsfogyasztás volumenében és szerkezetében bekövetkezett változások tendenciáinak feltérképezése céljából kérdőíves felmérést végeztünk 1987, 1988-as évekre vonatkozóan. A vizsgálatba bevont családok tagjainak alig több mint 50 %-a vesz részt közétkeztetésben. Számottevő a saját fogyasztásra történő élőállat vágás a mintába (sertésnél 42 %, baromfinál megközelítőleg 58 %). Hagyományosan a sertéshús fogyasztás dominál, a marhahús messze elmarad ettől, míg a baromfihús fogyasztás a kettő között helyezkedik el. Ez a tendencia 1987-ről 1988-ra még szembeszökőbbé vált. A húskészítmény fogyasztáson belül a megkérdezettek 40 %-a csökkenést jelzett fogyasztásában (kétharmaduk 20-30 %-osra értékelte a csökkenés mértékét). A virsli, párizsi és a felvágottfélék vásárlási gyakorisága a legmagasabb, ugyanakkor ezen készítmények minőségét kifogásolták legtöbben, és egyidejűleg ezen termékek árát magasnak tartják. A zsiradék fogyasztásban az állati eredetű dominál, ugyanakkor ezzel kapcsolatban merültek fel minőségi kifogások.

Some features of foodstuff consumption and particularly meat consumption

J. Virág, G. Várhelyi, A. Türkössy-Szabó and I. Rózsahegyi

Following an exploration of the general features of foodstuff consumption in Hungary, questionnaire surveys relating to 1987 and 1988 were carried out to establish the tendencies in the changes in volume and structure of meat consumption. Scarcely more than 50% of the members of the families included in the study consume canteen meals. A considerable proportion of the meat consumption is accounted for by the rearing of animals at home for private use /42% for pork, ca. 58% for poultry/. Pork consumption is the traditional leader, followed by poultry, with beef in a poor third place. This tendency intensified from 1987 to 1988. 40% of the individuals questioned indicated a decreased meat consumption /two-thirds of them put the extent of the decrease at 20-30%/. Frankfurters, Bologna sausages and cold-meats are bought most frequently; their quality is likewise complained of most often, and they are considered too expensive. As to fat consumption, that of animal origin predominates, but its quality is again criticized.

EINIGE CHARAKTERISTIKA DES LEBENSMITTEL-UND BESONDERS DES FLEISCHKONSUMS

J. Virág, M. Várhelyi, A. Szabó-Türkössey, I. Rózsahegyi

Nach der Erschliessung der allgemeinen Charakteristika des ungarischen Lebensmittelkonsums wurde zwecks Aufdeckung der Tendenzen der im Volumen und der Struktur des Fleischverbrauches eingetretenen Veränderungen eine Fragebogen-Aufmessung bzgl. der Jahre 1987 und 1988 angestellt. Kaum mehr als 50 % der Mitglieder der in die Untersuchungen einbezogenen Familien nehmen an Gemeinschaftsverköstigungen teil. Beträchtlich ist das Schlachten von Tieren für den eigenen Verbrauch (bei Schweinen 42 %, bei Geflügel annähernd 58 %). Traditionell dominiert der Schweinefleisch-konsum, das Rindfleisch bleibt weit dahinter zurück, der Verzehr an Geflügel liegt zwischen diesen beiden Werten. Diese Tendenz wurde von 1987 auf 1988 noch augenfälliger. Was den Verbrauch an Fleischerzeugnissen anbelangt, meldeten 40 % der Befragten eine Verringerung, (die von zwei Drittel von ihnen auf 20-30 % eingeschätzt wurde).

In der grössten Menge werden Würstchen, Pariser und Aufschnitte gekauft, wobei aber gerade die Qualität dieser Fleischwaren von den meisten beanstandet und ihre Preise als hoch befunden werden.

Некоторые характеристики потребления
пищевых продуктов, и особенно —
потребления мяса

д-р Йозеф Вираг — Вархейи Гезанэ — д-р Анико Тюркёши —
— Рожакеди Иштваннэ

После раскрытия общих характеристик, связанных с потреблением пищевых продуктов в Венгрии, с целью выявления тенденций изменений, происшедших в объеме и структуре потребления мяса, мы провели анкетные измерения, которые относятся к 1987 и 1988 годам. Более 50 % членов семьи, включенные в исследование, пользуются услугами общественного питания. Очень распространен убой домашних животных для собственного потребления (свинины 42 %, мяса птицы 58 %). Традиционно преобладает потребление свинины, говядина в высокой мере отстает от нее, а потребление мяса птицы занимает среднее положение. Эта тенденция с 1987 на 1988 годы стала более заметной. По потреблению мясных изделий 40 % информаторов отметили снижение их потребления (2/3 информаторов оценивало это снижение в размере 20—30 %). Чаще всего покупались сосиски, докторская колбаса и другие мясные продукты, но в то же время многие участники исследования предъявляли претензии относительно качества этих продуктов, кроме того, они считают, что цены на эти продукты высоки. В потреблении жиров преобладают жиры животного происхождения, но в то же время в связи с этим также были предъявлены претензии по качеству.